

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2021. gada 12. novembrī Nr. 1-5/265

Valsts izglītības attīstības aģentūra
info@viaa.gov.lv

*Par sieviešu – zinātnieču tiesību
ievērošanu projektos, kas saistīti
ar ES fondu finansējumu*

Tiesībsargs ir saņēmis ir izvērtējis Valsts izglītības attīstības aģentūras (turpmāk – VIAA) 2021.gada 11.novembra vēstuli Nr.9.-14.1/6670 *Par normatīvo aktu interpretāciju un ES fondu maksājumiem* (turpmāk – Vēstule).

Vēstulē ir norāde uz tiesībsarga atbildi (turpmāk – Novērtējums) Jauno Zinātnieku apvienībai par dzimumu līdztiesības principa ievērošanu zinātnē.

Vēstulē ir norādīts, ka VIAA ir atvērta dialogam un, ka ir nepieciešama plašāka informācija par Ministru kabineta 2016. gada 19. janvāra noteikumu Nr.50 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 1.1.1.specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā” 1.1.1.2.pasākuma “Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts” īstenošanas noteikumi” interpretāciju.

Tiesībsargs vērs uzmanību, ka Novērtējums tika izstrādāts, lai sniegtu Jauno Zinātnieku apvienībai papildus argumentus, veicinot savu biedru aizstāvību dzimumu līdztiesības kontekstā.

Novērtējumā ir secināts, ka:

a) dzimumu līdztiesība ir viena no Eiropas Savienības (turpmāk- ES) pamatvērtībām, turklāt ES institūcijas īpaši ir uzsvērušas nepieciešamību zinātnē nodrošināt dzimumu līdztiesību. Tiesībsarga ieskatā minētais nozīmē, ka būtu jāpastāv nosacījumiem, kas sievietes- zinātnieces nesodītu vai nenostādītu sliktākā situācijā par zinātniekiem – vīriešiem grūtniecības dēļ vai ar to saistītās prombūtnes dēļ.

b) Latvijā pašlaik ir labs dzimumu balanss zinātnē, ko būtu nepieciešams uzturēt un veicināt, lai Latvija, iespējams, varētu būt līdere ES šajā jomā. Līdz ar to ir nepieciešams īpaši atbalstīt jaunās zinātnieces – sievietes, kas šajā jomā, saskaņā ar statistikas datiem, sāk darboties, esot reproduktīvajā vecumā.

c) vienlaikus ir nepieciešams norādīt, ka VIAA piedāvātie risinājumi (Novērtējuma X punkts), lai sabalansētu sieviešu- zinātnieču karjeras iespējas ar

grūtniecību, principā nostāda sievietes – zinātnieces nelabvēlīgākā situācijā ar zinātniekiem – vīriešiem.

Piemēram, iespēja darbiniekus aizvietot – minētais nozīmē, ka sievietes-zinātnieces ideju un daļu no sasniegumiem nākas dalīt ar citu personu, kas attiecīgi var neveicināt sievietes – zinātnieces reputāciju kā profesionālei.

Pabeigt projektu ātrāk – tātad darbs var būt sasteigts, nepietiekamā kvalitātē, kas attiecīgi nevairo sievietes- zinātnieces karjeru, vairo iespēju ciest sievietes -zinātnieces reputācijai, kā arī vairo stresu grūtniecības laikā, kas nav pozitīvi nedz mātei, nedz bērnam.

Papildus nepieciešams norādīt, ka visi VIAA risinājumi paredz mazāka finansējuma saņemšanu grūtniecības dēļ, nekā plānots.

Līdz ar to neviens no šiem risinājumiem neveicina pozitīvu attieksmi pret zinātnieci grūtniecības stāvoklī. Tādejādi pirmsšķietami tiek pārkāpts dzimumu līdztiesības princips.

Vienlaikus tiesībsargs ir Novērtējumā norādījis uz nepieciešamību iegūt papildu informāciju, t.i., kura institūcija nosaka projekta gala termiņu (Latvijas institūcija vai ES līmeņa institūcija). Ja projekta gala termiņš ir tieši vai pastarpināti saistīts ar ES līmeņa institūciju, vai Latvija ir norādījusi ES, ka ir nepieciešams īpašs regulējums, kas attiektos uz gadījumiem grūtniecības un ar to saistītās prombūtnes dēļ? Tiesībsargs norāda, ka Latvijā ir paredzēta viena no garākajām prombūtnēm grūtniecības dēļ ES, un ES institūcijām tas ir jārespektē. Konkrētajā gadījumā ir iespējams noskaidrot arī citu ES valstu praksi, līdzsvarojot dažādas intereses un tiesības.

Tomēr jebkurā gadījumā, tiesībsargs vērš uzmanību uz nepieciešamību pārskatīt Latvijas normatīvo regulējumu (projekta gala termiņu, tā iespēju tikt pārdalītam, iesaldētam uz zinātnieces prombūtnes laiku), lai sieviete - zinātniece varētu realizēt savu zinātnisko ideju (kas tiek finansēta ar ES finansējumu), neciešot grūtniecības gadījumā.

Ar cieņu
tiesībsarga pilnvarojumā
Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību
nodaļas vadītāja

Ineta Rezevska